

Pan H. a moje první záchrana

Bylo mi ještě sedmnáct let, když jsem se sešla s panem H. Tak mu budu říkat – pan H. Naše schůzka se odehrála na začátku jara v kavárně Uměleckoprůmyslového muzea. Blízko, hned naproti přes ulici, stojí mohutná šedivá budova Filozofické fakulty Univerzity Karlovy. Tam jsem se toužila dostat a pan H. mi v tom měl pomoci.

Pan H. mě měl zachránit.

Pamatuju si, jak roztržitě kouřil, popel mu padal z cigarety a často si posunoval brýle. Byla v nich, nebo aspoň v jednom okuláru, matná sklíčka. Hlavu držel trochu vysunutou na stranu, jako by víc slyšel na pravé ucho a chtěl naslouchat. Pamatuju si, jak jsem ho odhodlaně přesvědčovala, že o divadle toho sice moc nevím, ale zajímá mě.

A zdálo se, že se mi to daří. Dokonce jsem tu a tam něco trefně přihodila, když už jsem něco četla. Až u Ibsena. U Henrika Ibsena se to zaseklo.

„*Divoká kachna, Domov loutek, Paní z Námoří, Stavitel Solness, Heda Gablerová...* Vážně nevíš?“

Nevěděla jsem vůbec nic.

„No hele, tak to ale musíš...“

Viděla jsem, jak znejistěl. Srdce se mi roztlouklo hrůzou, že si tu přímluvu rozmyslí. A co teď? Mám dál předstírat zápal, nebo jenom pokorně přikyvovat? Asi něco mezitím, prostě oboje, ale s mírou.

Pak se zeptal, kolik mi je.

Řekla jsem popravdě, že sedmnáct.

Podivil se.

Řekla jsem, že jsem přeskočila devítku. Že jsem šla z osmičky rovnou na gymnázium. Že jsem byla experimentální ročník vybraných žáků z Prahy 4, ale že nám to oznámili až na začátku září, proto jsme ani nedělali zkoušky. Zaváhala jsem, ale nakonec jsem řekla, že jsem byla vybraná podle prospěchu.

„Co je to za blbost,“ usoudil pan H. a pak zase to jeho: „No tak hele...“

Rozloučili jsme se pevným stiskem rukou.

Ten pevný stisk znamenal příslib.

Dala jsem si na něm hodně záležet a rovnou zamířila do knihovny.

Ten večer jsem domů přitáhla další stohy knih. I hru *Domov loutek* od Henrika Ibsena.

V doslovu jsem si přečetla, že to byl norský dramatik a zakladatel evropského realistického dramatu. Že psal dramata ze současnosti s kritickým přístupem k morálce měšťanské společnosti. Přečetla jsem si, že v těchto dramatech vytvořil pregnantní pevnou stavbu s minimální expozicí a plnou koncentrací na konflikt, v jehož průběhu se teprve odhalují jeho minulé kořeny a charaktery postav. Konflikt se vyhrotí v logickou nutnost zásadního činu mravní povahy, ale jeho interpretace zůstává pro dramaturga otevřená. Přečetla jsem si, že prvním vrcholem těchto dramát byl v roce 1879 *Domov*

loutek, který pojednával o možnosti ženy osvobodit se od morálních předsudků společnosti, reprezentované manželem. Přečetla jsem si, že ve všech svých dramatech kladl Ibsen zásadní otázku, co je život v pravdě. A pak jsem si přečetla tu hru.

Ohromila mě.

Byla hrozně krutá.

Krutá právě v tom konfliktu, který lásku rozcupoval do vystřízlivělé bolavé samoty.

A ještě víc krutá v tom, že se na začátku zdálo všechno sladké, krásné, šťastné.

Ta láska Nory a Thorvalda Helmera.

Jenže tohle jsem poznala už i já, že se na začátku zdá všechno sladké, krásné, šťastné, dokud...

Nepřijde ten konflikt.

Dokud se neřekne věta, která zraní.

Nejdřív první, pak druhá, třetí a pak ta poslední, která to rozhodne.

Nora Helmerová opustila manžela a odešla hledat samu sebe neznámo kam.

Já nejdřív přestala jíst a pak začala věřit, že mě uzdraví škola.

Škola, na kterou se určitě dostanu.

Takže škola, na kterou budu mít protekci.

A byl to jedině on.

Pan H.

Mámin ochránce.

A šéf kulturně-politického týdeníku.

Pan H. a můj mozek.

Tahle vzdálená symbióza.

Tohle nenáhodné náhodné spolčení.

Jediná možnost, jak se zachránit.

Snad!

A srdce se mi znovu roztlouklo hrůzou, že si kvůli Henriku Ibsenovi pan H. přimluvu rozmyslí.

Představovala jsem si: Kdybych měla u H. protekci na francouzštinu, to už bych skoro, až na tu protekci, žila v pravdě. S *Jeptiškou* od Diderota jsem přece vyhrála třetí místo v celorepublikové soutěži. Jenže zkoušet francouzštinu bez protekce nebyla jistota. A já se potřebovala zachránit.

A zase ta hrůza, že si pan H. přimluvu rozmyslí.

Kvůli Henriku Ibsenovi!

Vždyť mně se Ibsen líbí!

A tak s novou vervou, odhodlaně, usilovně, umanutě, houževnatě. Ve dne v noci ve svém panelákovém pokojíčku. Kafe a cigarety. A další a další stohy knížek. *Dějiny českého divadla*, to byla nejstrašnější bichle. Ale aspoň něco. Aspoň něco! Slova a věty. Jména a data. Chaos. Unavená hlava. Hlava k prasknutí. Třešticí hlava. A už dost. Nic.

Ticho.

A pak někdy v noci v tichu vzdechy za chodbičkou z obývacího pokoje.

Máma a její nový přítel.

Ale ani máma ani já neříkáme slovo přítel.

Říkáme Olda.

Vtipný, milý, ochotný, aspoň zatím, Olda plný nadšení a hubený jako pavouček.

Připadá mi legrační, jak vždycky dupe, když se potom běží vysprchovat.

A hned si vzpomenu: Nemusela jsem panu H. říkat o prospěchu.

Bylo to zbytečné, trapné, a navíc to ani nebyla úplná pravda.

Podle prospěchu nás bylo víc. Vybrali mě podle počtu bodů. A možná i proto, že máma kamarádila se školnicí a školnice zase s ředitelkou. A obě mě znaly. Obě si mě pamatovaly od první třídy. To dojímal, šestiletá holčička bez tatínka, který hrdinně zemřel. A kromě toho – ještě se tolik nerozvádělo. Byla jsem ve třídě jediná holčička bez tatínka.

Ale ani živí tatínkové, co chodili k ředitelce orodovat za svoje děti, mrtvého tatínka neporazili.

Kolik bodů mi přičtou teď?

Měla bych pomoci i jemu, mrtvému tatínkovi.

Pane Bože!

Pane Bože, dej, ať se tam dostanu.

Nikdy už nebudu nic chtít!

Nikdy už nebudu po ničem toužit!

Ať se stane cokoliv, já budu se vším spokojená.

Jenom ať se tam dostanu.

Prosím!

Prosím!

Pane Bože, já tě prosím!

A dostala.

V srpnu jsem oslavila osmnácté narozeniny.

Nepamatuju si, jestli předtím, nebo potom, ale někdy v létě roku 1978 mi přišlo poštou oznámení, že mě přijali na Filozofickou fakultu Univerzity Karlovy, obor Divadelní a filmová věda.